

Het merendeel van de donorkinderen die in België verwekt zijn, heeft in werkelijkheid veel meer halfbroers en/of -zussen dan de Belgische wet laat uitschijnen. © Yuichi Yamazaki/afp

OPINIE

De spermabank op het strafbankje zetten volstaat niet

We gaan voorbij aan de essentiële vraag, schrijft Astrid Indekeu: wat is een juiste donorlimiet?

Onderzoeker en klinisch psycholoog (KU Leuven), oprichter van Donae (Donorconceptie Nazorg- en Expertisecentrum).

3 november 2025 om 23:59

Vlaamse fertiliteitscentra zullen de samenwerking stoppen met de European Sperm Bank (ESB) in Denemarken, omdat die zich niet hield aan de donorlimiet in de Belgische wet. Daarmee wordt misschien het donorschandaal aangepakt, maar niet de donorlimiet.

Sinds 2007 bepaalt de Belgische wet dat een donor bij maximaal zes vrouwen een of meerdere kinderen mag verwekken. Wat betekent dat concreet? In Vlaanderen worden er gemiddeld 1,8 kinderen per gezin geboren. Passen we dat toe op gezinnen die een beroep doen op een donor, dan zou dat neerkomen op ongeveer elf kinderen per donor. Dat wil zeggen dat donorkinderen gemiddeld elf genetische halfbroers of -zussen kunnen hebben. Dat is tenminste het beeld dat de wet creëert. Maar is dat ook zo?

Belgische fertiliteitsklinieken kopen 82 procent van het sperma aan bij internationale commerciële spermabanken. Die laatste moeten zich houden aan de donorlimiet van het land waar ze naartoe exporteren, maar mogen – bij gebrek aan internationale afspraken – het sperma van één donor naar meerdere landen sturen. Zo mag de ESB het sperma behalve naar België ook naar Nederland (maximaal twaalf gezinnen), Duitsland, (maximaal vijftien kinderen), het Verenigd Koninkrijk (maximaal tien gezinnen) versturen en in Denemarken zelf aan twaalf gezinnen doneren. Rekenen

we 1,8 kind per gezin, dan komen we uit op een 77-tal genetische halfbroers en -zussen.

De meeste donorkinderen die in België verwekt zijn, hebben dus veel meer halfbroers/zussen dan de wet laat uitschijnen. Meer nog, bij afwezigheid van een internationaal register en duidelijke cijfers van de spermabanken, is niet geweten hoeveel kinderen een donor uiteindelijk verwekt. Met andere woorden, donorkinderen weten niet hoeveel genetische halfbroers en/of -zussen ze hebben.

In 2007, bij de invoering van de wet, was de limiet gebaseerd op medische redenen. Vanwege de kans dat genetische verwanten, zonder dat zij weet hebben van de verwantschap, kinderen zouden krijgen met een verhoogd risico op erfelijke aandoeningen, en anderzijds vanwege het risico dat genetische aandoeningen aan veel kinderen kunnen worden doorgegeven. Dat was ook het tijdperk waarin anonimiteit van de donor belangrijk was en waarin genetische informatie (maar ook kortweg informatie over de donorconceptie) irrelevant werd gevonden voor donorkinderen.

Eind 2024 oordeelde het Grondwettelijk Hof dat het ongrondwettig is donorkinderen toegang te ontzeggen tot afstammingsinformatie, omdat dat deel uitmaakt van het recht op identiteit en persoonlijke ontwikkeling. Bovendien breng je tegenwoordig voor 30 euro via een online DNA-test en databanken je verwanten in kaart. De maatschappelijke opvattingen zijn duidelijk veranderd.

Sommige donorkinderen ervaren genetische connecties met een ‘genetisch vreemde’, anderen voelen een band met een ‘verre verwant/familielid’, weer anderen hebben een ‘broer/zus-gevoel’. Vaak zijn het waardevolle contacten, die de donorkinderen helpen hun identiteit vorm te geven (gelijkenissen herkennen, je aanleg kunnen plaatsen, je in een geheel van genetische connecties kunnen situeren, medische informatie kunnen delen ...). Maar de ontdekking van een groot aantal halfbroers of -zussen gaat ook gepaard met uitdagingen. Hoe geef je daar betekenis aan? Hoe ga je ermee om? Hoe ga je om met niet te weten hoeveel genetisch verwanten je hebt?

Door de ESB op de strafbank te zetten, voorkom je misschien toekomstige donorschandalen. Maar door het ontbreken van een internationale donorlimiet blijft het aantal kinderen per donor hoog, net als het aantal genetische halfbroers en -zussen per donorkind. We gaan voorbij aan de essentiële vraag: wat is een juiste donorlimiet? Het debat moet niet alleen gaan over vraag en aanbod van sperma. Er moet meer aandacht zijn voor de medische én de mentale gezondheid van donorkinderen.